

MEĐNARODNO RAZVOJNO
SODELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT
COOPERATION

SLOGOPIS

informativni časopis za razvojne teme | številka 18 | april 2015

PREHRANSKA VARNOST

Dr. Miro Cerar, predsednik Vlade
Republike Slovenije

Neven Mimica, evropski komisar, pristojen
za mednarodno sodelovanje in razvoj

Marijan Ivanuša, vodja Urada Svetovne
zdravstvene organizacije v Sloveniji

Sharon Lee Cowan, Organizacija ZN
za prehrano in kmetijstvo (FAO)

Dr. Emil Erjavec, agrarni ekonomist

Albin Keuc, SLOGA

Slovenske nevladne organizacije

KAZALO

2	Uvodnik
3	Novičke iz Slovenije in sveta
6	Prehranska varnost
6	Dr. Miro Cerar, predsednik Vlade Republike Slovenije
8	Neven Mimica, evropski komisar, pristojen za mednarodno sodelovanje in razvoj
9	Marijan Ivanuša, vodja Urada Svetovne zdravstvene organizacije v Sloveniji
10	Sharon Lee Cowan, stiki z javnostmi, FAO
11	Dr. Emil Erjavec, agrarni ekonomist
12	Albin Keuc, platforma SLOGA
13	Doprinos slovenskih nevladnih organizacij k zagotavljanju prehranske varnosti
13	Maja Ahac, Humanitarno društvo ADRA Slovenija
13	Marjeta Benčina in Živa Gobbo, Društvo Focus
14	Jana Lampe, Slovenska karitas
14	Marta Satler, Društvo Edirisa Slovenije
15	Urša Šebenik, Inštitut za trajnostni razvoj
16	Napovednik dogodkov

Slogopis

Časopis SLOGA – Platforme nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč

Izdaja

SLOGA – Platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč
Povšetova 37, 1000 Ljubljana, Slovenija
(sedež pisarne: Metelkova 6, Ljubljana)
Telefon in faks: 01 434 44 02
Elektronska pošta: info@sloga-platform.org
Spletna stran: www.sloga-platform.org

Odgovorna oseba

Marjan Huč, koordinator platforme/direktor

Urednica

Adriana Aralica
(adriana.aralica@sloga-platform.org)

Strokovna sodelavca

Albin Keuc
Patricija Vrtič

Lektoriranje

Špela Bešter

Fotografije

Arhiv Sloge in ostalih nevladnih organizacij ter drugi viri

Fotografija na naslovnici

Društvo Edirisa Slovenije

Oblikovanje in postavitev

MEDI-A-NORM d. o. o.

Tisk

R-tisk, Rihar Boštjan s. p.

Naklada

1000 izvodov

Vse avtorske pravice pridržane.
Izdano aprila 2015.

Izdajo časopisa financirata Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije in Evropska komisija. Vsebina odraža le poglede avtorjev in ne uradnih stališč financerjev.

UVODNIK

Pošтовane bralke in bralci!

Kadarkoli odpreš svoj Facebook profil, se mi ob strani prikazujejo reklame, ki me nagovarjajo k hujšanju. Prišli smo tako daleč, da je povsem samoumevno, da ženske mojih let hujšamo – in to neprestano. Prav ironično je, da je ženska z oblinami zaželen lepota ideal v državah v razvoju, medtem ko se pri nas čišla podhranjen videz. Sprašujem se, kdo ima tukaj smisel za humor?

Dejstvo je, da bo danes zaradi lakote in podhranjenosti umrlo skoraj 30.000 otrok. Številka, ob kateri se zgrozim. Vsak od teh otrok ima starše, verjetno tudi brate in sestre, ki jih čaka podobna usoda. Da bi šolskemu otroku priskrbeli kvaliteten obrok hrane, je dovolj 0,25 ameriških dolarjev. Tako malo denarja, pa vendar smo še vedno tako oddaljeni od problema, in najhuje – navkljub naši zgroženosti bo danes umrlo 30.000 otrok.

Takšne in podobne številke ter dejstva me potrejo. Sprašujem se, kaj lahko naredim? V organizaciji, v kateri delam, izvajamo projekt, ki beguncem omogoči nov začetek s preprosto kolibo iz blatnih opek, z nekaj kosi orodja, kmetijskim usposabljanjem in nekaj kilogrami semen ter sadikami sadnih dreves. Projekt je podprla Slovenija preko mednarodne razvojne pomoči, pa se moram kljub temu velikokrat »zagovarjati« pred sorodniki in znanci ter naključnimi sogovorniki, ker omogočamo obrok hrane Afričanom, ko je pa vendar tako veliko lačnih v Sloveniji.

Res je, da je kriza poglobila revščino v Sloveniji, vendar je na drugi strani tudi dejstvo, da imamo čedalje več debelih v naši prelepi državi in to predvsem otrok. Prišli smo celo tako daleč, da je Slovenija na četrtem mestu med najbolj debelimi otroci na svetu. Če k temu dodamo še velike količine zavržene hrane v smetnjakih, je očitno, da je v naši družbi nekaj hudo narobe.

Vedno znova se sprašujem, ali je res tako zelo narobe deliti svoje bogastvo s tistimi, ki ga nimajo? Kaj je tako hudo narobe, če Slovenec pomaga človeku, ki ni njegov sosed, niti nima iste barve kože in govori povsem drugačen jezik? Povem vam, da s tem ni nič narobe. Pravzaprav s takimi projekti kažemo svojo zrelost in odgovornost. Morda ADRA Slovenija pred lakoto še ni rešila 30.000 otrok, jih je pa vsaj 500. In to šteje.

Maja Ahac

predsednica ADRA Slovenija in članica Sveta platforme SLOGA

✍ ADRIANA ARALICA

GENERALNI SEKRETAR ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV BAN KI-MOON: SPOROČILO OB SVETOVNEM DNEVU ZDRAVJA (7. APRIL 2015)

»OD KMETIJE DO KROŽNIKA: NAREDIMO HRANO VARNO«

Dunaj, 7. april (Informacijska služba Združenih narodov) – Hrana, kontaminirana z bakterijami, virusi, paraziti ali kemikalijami, je odgovorna za več kot 200 bolezni, od driske do raka. Potencialne nove grožnje prehranski varnosti se pojavljajo ves čas. Zaradi sprememb v načinih proizvodnje, distribucije in potrošnje hrane, pojava na antibiotike odpornih bakterij in povečanja števila potovanj ter trgovine je težko nadzirati povzročitelje bolezni in onesnaževalce, ki so v naši oskrbi s hrano.

O ne-varni hrani se večinoma premalo poroča in je pogosto spregledana globalna težava. V globalni živilsko prehrabeni verigi postaja potreba po krepitvi sistemov prehranske varnosti znotraj držav in med državami vse bolj ključna. Zato Svetovna zdravstvena organizacija (*World Health Organization* – WHO) ob svetovnem dnevu zdravja poziva države in vse akterje k izboljšanju prehranske varnosti na vseh točkah poti od kmetije do krožnika. Proizvodnja varne hrane je pomembna za gospodarstvo – spodbuja trgovino in turizem ter podpira prehransko varnost in trajnostni razvoj. Prehranska varnost je tudi pomembna za izobraževanje – bolni otroci izostanejo iz šole in naloga izobraževanja je, da prihodnje generacije potrošnikov nauči osnovne prakse varne hrane.

WHO in Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (*UN Food and Agriculture Organization* – FAO) sodelujeta pri določanju mednarodnih standardov varne hrane. Ocenjujeta varnost novih živilskih tehnologij in pomagata državam pri preprečevanju, odkrivanju in odzivanju na izbruhe bolezni, ki se prenašajo s hrano. Prav tako pomagata državam izgraditi lastne zmogljivosti za napovedovanje in obvladovanje tveganj za bolezni, ki se prenašajo s hrano.

Vsi ljudje, vključeni v proizvodnjo, distribucijo in pripravo hrane, morajo odigrati svojo vlogo pri zagotavljanju varne hrane. Vlade morajo svoje državljane osveščati o pomenu varne hrane. Sodelovanje zdravstvenega, kmetijskega, trgovinskega in okoljskega sektorja je nujno. Ob svetovnem dnevu zdravja se vprašajmo, kako varna je naša hrana. Vsi igramo vlogo pri zagotavljanju varne hrane – od kmetije do krožnika.

MINISTER ZA ZUNANJE ZADEVE IZPOSTAVIL KLJUČNO VLOGO NEVLADNIH ORGANIZACIJ PRI OZAVEŠČANJU O MEDNARODNEM RAZVOJNEM SODELOVANJU

Na Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije je 4. februarja 2015 potekalo srečanje ministra Karla Erjavca s predstavniki SLOGE – platforme nevladnih organizacij za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč. Na srečanju so govorili o skupnih prizadevanjih pri ozaveščanju javnosti glede mednarodnega razvojnega sodelovanja, o pomenu financiranja razvojnih in humanitarnih projektov nevladnih organizacij ter izzivih, s katerimi se srečujeta obe strani.

POZIV KOMISARJU MIMICI GLEDE GLOBALNEGA UČENJA

TRIALOG in Evropsko združenje NVO za pomoč in razvoj (*European NGO Confederation for Relief and Development* – CONCORD) sta v sodelovanju z vsemi platformami za mednarodno razvojno sodelovanje iz Evropske unije (EU), in sicer tako s 13-imi novimi državami članicami kot tudi z 12-imi starimi državami članicami EU, pripravila poziv za komisarja Mimico, naj posebno pozornost nameni področju globalnega učenja, še posebej v evropskem letu za razvoj 2015. V letu 2015 Evropska komisija namreč ni predvidela izvedbe razpisa v okviru programa »Nedržavni akterji in lokalne oblasti v razvoju« (*Non-state actors and local authorities in development* – NSA-LA). Pri načrtovanju in usklajevanju poziva je aktivno sodelovala tudi SLOGA – platforma NVO za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.

We would like to draw your attention to a structural problem – the distribution of Development Initiatives and Instruments (DAI) grants. The current guidelines and rules related to the DAI call for proposals are leading to an unbalanced distribution of financial means towards civil society in Europe, which is resulting in a reduced impact of the EU's DAI programme. Moreover, we are surprised and concerned by news that in 2015, the budget for the Development, there will be no DAI call.

PREDSEDNICA MALTE: DIALOG Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI KLJUČEN ZA IZMENJAVO DOBRIH PRAKS

Predsednica Malte Marie Louise Coleiro Preca se je 26. februarja 2015 v sklopu uradnega obiska v Sloveniji sestala s predstavniki slovenskih razvojnih nevladnih organizacij. Na srečanju so spregovorili o izzivih na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja in zagotavljanja človekovih pravic. Nevladne organizacije pozdravljajo pobudo malteške predsednice za srečanje kot primer dobre prakse dialoga s civilno družbo.

SREČANJE S PREDSTAVNIKI ZUNANJH MINISTRSTEV ZAHODNEGA BALKANA

Dne 17. marca 2015 je platformo SLOGA obiskala delegacija predstavnikov ministrstev za zunanje zadeve iz petih držav Zahodnega Balkana. Namen njihovega obiska je bil predvsem seznanitev predstavnikov zunanjih ministrstev Zahodnega Balkana z delovanjem nevladnih organizacij na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči ter spodbujanje sodelovanja z nevladnimi organizacijami iz njihovih držav, še posebej na področju globalnega učenja in ozaveščanja javnosti.

SLOGA PRIPRAVILA STALIŠČE GLEDE OSNUTKA DEKLARACIJE O ZUNANJI POLITIKI REPUBLIKE SLOVENIJE

Platforma SLOGA je v javni razpravi o osnutku Deklaracije o zunanji politiki Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije posredovala stališče, v katerem je utemeljila potrebo po večji skladnosti politik za razvoj. Še posebej je bila poudarjena nujna krepitve položaja mednarodnega razvojnega in humanitarnega sodelovanja na strateški ravni ter vloga nevladnih organizacij v načrtovanju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju učinkovitosti dejavnosti države.

MREŽE NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA POSVETU Z DRŽAVNIM SEKRETARJEM SLAPNIKOM O MOŽNOSTIH NADALJNJEGA FINANCIRANJA

Vlada Republike Slovenije je 11. marca 2015 gostila posvet s predstavniki vsebinskih mrež nevladnih organizacij. Nevladni sektor v Sloveniji ostaja finančno in kadrovsko podhranjen, saj je v njen še vedno zaposlenih manj kot odstotek zaposlenega prebivalstva. Nevladna stran je izpostavila, da bi ukinitve financiranja vsebinskih podpornih mrež pomenila veliko osiromašenje slovenske družbe, saj bodo brez intenzivnega delovanja mrež nekateri še bolj potisnjeni na socialni rob, izgubljena bo še ena pot prenosa glasu civilne družbe do odločevalcev, znanje razvito v sektorju pa se bo porazgubilo.

EVROPSKO LETO ZA RAZVOJ KROVNA TEMA TEDNA VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

V letošnjem letu se bodo razvojnih tematik dotikale tudi aktivnosti v sklopu Tedna vseživljenjskega učenja, ki bo potekal predvidoma med 15. majem in 30. junijem, saj bo evropsko leto za razvoj 2015 krovna tema kampanje.

GORAN IN ZORAN DRAGIĆ POSTALA AMBASADORJA PROJEKTA EVROPSKO LETO ZA RAZVOJ 2015

Ministrstvo za zunanje zadeve ponosno oznanja, da sta ambasadorja projekta Evropsko leto za razvoj 2015 postala Goran in Zoran Dragić. V košarkarskih reprezentantih Republike Slovenije in igralcih košarke v NBA (ameriška profesionalna košarkarska liga) je ministrstvo prepoznalo osebi z ugledom, čutom za solidarnost, izkazanim osebnim interesom pri družbenem udejstvanju in pozitivnimi referencami za opravljanje vloge nacionalnih ambasadorjev evropskega leta za razvoj 2015.

naš svet
naše dostojanstvo
naša prihodnost

NA KULTURNEM BAZARJU O EVROPSKEM LETU ZA RAZVOJ 2015

V Cankarjevem domu je v sredo, 18. marca 2015, potekal Kulturni bazar, enodnevna prireditve, ki je namenjena strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju ter v kulturi, študentom ter vsem, ki kulturno-umetnostno vzgojo vključujejo v svoje delo. Del prireditve je bil posvečen tudi evropskemu letu za razvoj 2015. SLOGA je sodelovala tudi na razstavnem prostoru Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije.

V sklopu letošnjega Kulturnega bazara so bili pripravljene sezname literature, filmov in uprizoritvenih umetnosti o razvojnih tematikah v sklopu evropskega leta za razvoj 2015. Seznam je objavljen na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve.

HRVAŠKA PLATFORMA CROSOL ORGANIZIRALA PRVI NACIONALNI SEMINAR O GLOBALNEM UČENJU

V okviru izvajanja načrtovanih aktivnosti Centra Sever-Jug Sveta Evrope je hrvaška platforma za razvojno sodelovanje CROSOL organizirala nacionalni seminar o globalnem učenju. Na seminarju so z različnimi deležniki (predstavniki učiteljev, področnih raziskovalcev, Ministrstva za šolstvo, Ministrstva za zunanje zadeve in nevladnih organizacij) preučevali možnosti vpeljave koncepta globalnega učenja v šolske kurikule. Na povabilo organizatorjev sta se seminarja udeležila predstavnik sveta in sekretariata platforme SLOGA, ki sta predstavila slovenske izkušnje na tem področju.

SLOGA VKLJUČENA V PRIPRAVE NA SVETOVNI HUMANITARNI VRH

Ministrstvo za zunanje zadeve je konec marca organiziralo srečanje z nevladnimi organizacijami, aktivnimi na področju mednarodne humanitarne pomoči. Namen srečanja je bil vključevanje nevladnih organizacij v proces priprav na Svetovni humanitarni vrh, ki bo potekal naslednje leto v Istanbulu. Srečanja se je udeležila tudi SLOGA.

DRŽAVNI SEKRETAR BENKO V BRUSLJU IZPOSTAVIL POMEN UNIVERZALNOSTI RAZVOJNE AGENDE PO LETU 2015

Državni sekretar Bogdan Benko se je 12. marca 2015 v Bruslju udeležil neformalnega zasedanja Sveta za zunanje zadeve Evropske unije (EU) v sestavi ministrov za mednarodno razvojno sodelovanje. Zasedanja, ki ga je vodila visoka predstavnica za zunanje zadeve in varnostno politiko EU ter podpredsednica Evropske komisije Federica Mogherini, sta se udeležila tudi evropski komisar za mednarodno sodelovanje in razvoj Neven Mimica in komisar za okolje, pomorske zadeve in ribištvo Karmenu Vella. Cilj tokratnega neformalnega zasedanja je bil prispevati k oblikovanju stališč EU za njeno udeležbo na Tretji mednarodni konferenci o financiranju za razvoj.

Državni sekretar Benko je v kontekstu razprave izpostavil pomen univerzalne narave agende po letu 2015 in nujnost globalnega partnerstva za njeno implementacijo. Podčrtal je pomen vseh načinov implementacije agende po letu 2015, ki bodo poleg finančnih vidikov (domače in mednarodno javno financiranje, vključno z uradno razvojno pomočjo) vključevali tudi druge politike in ukrepe, kot je na primer krepitev skladnosti politik za razvoj.

Več informacij o zasedanju je objavljenih na spletni strani MZZ.

SPLETNA KNJIŽNICA DEEEP

V okviru projekta DEEEP, ki ga izvaja delovna skupina DARE (*Development Raising Awareness Education*) Forum v sklopu Evropskega združenja nevladnih organizacij za pomoč in razvoj (*European NGO Confederation for Relief and Development – CONCORD*), je bila pripravljena spletna knjižnica. V spletni knjižnici najdete vsebine s področja globalnega učenja, civilnodružbenih organizacij, razvoja in socialne pravičnosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

Prehranska varnost in razvojno sodelovanje

Republika Slovenija se v procesu oblikovanja razvojne agende po letu 2015 med drugim zavzema tudi za večji poudarek na vlogi kmetijstva pri zagotavljanju ne samo prehranske varnosti, ob upoštevanju vidika trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in varovanja okolja, ampak tudi odpravljanja revščine.

Slovenija se lahko pohvali z izobiljem naravnih lepote, z rodovitno zemljo, gozdovi, vodami vseh vrst in vremensko raznolikostjo, kar nam na nacionalni ravni omogoča relativno stabilno prehransko varnost. V svetovnem merilu pa o njej težko govorimo. Prehranska varnost obstaja namreč le takrat, ko imamo vsi na svetu ob vsakem času fizični, družbeni in ekonomski dostop do zadostne količine in kakovostne hrane za zadovoljitev naših potreb po zdravem in aktivnem življenju. Izkoreniniti lakoto in podhranjenost v svetu ter zagotoviti prehransko varnost za vse predstavlja enega najpomembnejših izzivov za mednarodno skupnost. Ne glede na dosežen napredek v okviru razvojnih ciljev tisočletja (MDGs) in kljub vsemu ekonomskemu razvoju ter tehnološkemu napredku je še vedno vsak deveti od skupno 7,3 milijard svetovnega prebivalstva kronično podhranjen. To znaša neverjetnih 800 milijonov ljudi.

Rast svetovnega prebivalstva, spremembe vzorcev porabe hrane v državah s hitro gospodarsko rastjo, neracionalna potrošnja hrane, podnebne spremembe, nestanovitnost na trgih, vprašanje proizvodnje bio energentov ..., hkrati pa netrajnostna raba proizvodnih virov, vode, kmetijskih zemljišč so dejstva, ki predstavljajo dodaten pritisk in pomemben globalni izziv za mednarodno razvojno sodelovanje na področju prehranske varnosti. Zdaj je namreč jasno, da je vse te problematike potrebno naslavljati celostno in med seboj skladno, da bomo lahko nekoč dosegali cilja izkoreninjenja revščine in trajnostnega razvoja – to je zadovoljitev potreb sedanjih rodov brez ogrožanja prihodnosti naših zanamcev.

Naslavljanje problema izgradnje globalno varne prehrane s hrano predstavlja številne

izzive, ki zahtevajo medsektorski pristop k usklajenosti politik za razvoj. To kaže na potrebo po kolektivnem in usklajenem delovanju vseh držav na globalni, regionalni in lokalni ravni v širokem razponu politik, kot so kmetijska, zdravstvena, izobraževalna, socialna, trgovinska, okoljska in politika na področju investicij, prenosa znanja, tehnologij ter razvojnega sodelovanja. Znotraj teh politik je potrebno ustvarjati sinergije in pospeševati vzpostavitev okolij, ki omogočajo trajnostno rast in razvoj.

Republika Slovenija (RS) je aktivni partner v prizadevanjih za zmanjšanje lakote in slabe ter nezadostne hrane po svetu. Pri odpravljanju lakote v svetu je dejaven partner v Združenih narodih (ZN), kjer z donacijami pomaga odpravljati lakoto v najrevnejših državah sveta. Skupaj z ostalimi članicami Evropske unije (EU) podpira mednarodna prizadevanja in ukrepe za spodbujanje trajnostnega razvoja kmetijstva, povečevanje dohodkov v kmetijskem sektorju in posledično odpravljanje revščine ter lakote in zagotavljanje splošne prehranske varnosti v svetu. Veselim se, da bomo svetovni voditelji omenjene in druge razvojne teme lahko ponovno osvetlili na letošnjem Svetovnem razvojnem vrhu konec septembra. Slovenija si bo prizadevala, sama in v okviru EU, da se svet resno in ciljno loti reševanja teh perečih vprašanj velikega deleža človeštva.

Cilj nekaterih projektov, ki jih Slovenija financira v Afriki, je bil tudi dolgoročno zagotovitev prehranske varnosti. To so projekti izgradnje hiš v Burundiju iz leta 2013/2014, ko so revne družine poleg hiš dobile kmetijski paket in začele s sajenjem krompirja, koruze itd. V Ugandi je RS v obdobju 2013/2014 podprla projekt, s katerim je ljudstvo Batwa kupilo kos zemlje, ki ga uporabljajo za pridelavo krompirja.

Foto: Urad predsednika Vlade Republike Slovenije

RS je podprla Rimsko deklaracijo o prehrani, ki je bila sprejeta lani na Mednarodni konferenci o prehrani (ICN2) in opozarja na večkratna bremena nezadostne ter slabe prehrane, še posebej za najbolj ranljive – otroke, ženske, starejše, invalide ter druge ranljive skupine v državah v razvoju. Prav tako je bila RS dejavna tudi v Odprti delovni skupini za cilje trajnostnega razvoja (*Open Working Group for Sustainable Development Goals – OWG*), ki je po svetovnem Vrhu o trajnostnem razvoju, t. i. Rio +20, pripravljala zaključni dokument za Generalno skupščino ZN z naborom ciljev, ki so podlaga tudi za razvojno agendo po letu 2015. Ravno drugi cilj trajnostnega razvoja se nanaša na izkoreninjenje lakote, zagotovitev prehranske varnosti, izboljšanje prehrane in spodbujanje trajnostnega kmetijstva. Povezanosti prehranske varnosti z ostalimi komponentami trajnostnega razvoja je RS namenila še posebno pozornost. V okviru aktivnosti OWG se je zavzemala, da se kot presečne tematike, ki bistveno vplivajo na uresničevanje trajnostnega razvoja in izkoreninjenje revščine, obravnavajo vprašanja podnebnih sprememb, varovanja pred naravnimi nesrečami in krepitev odpornosti ter zagotavljanje vklju-

čujočega okoljsko trajnostnega (zelenega) gospodarskega razvoja. Vse to so področja, ki so posredno ali neposredno povezana s prehransko varnostjo.

Zlasti pomembno je področje kmetijstva, ki ga lahko razumemo kot primarni generator oz. pogoj prehranske varnosti. V zadnjem času smo namreč priča po eni strani velikim izgubam hrane in odpadni hrani, po drugi pa posledicam, ki jih ima vpliv masovne proizvodnje in transporta hrane preko izpustov toplogrednih plinov in porabe velikih količin vode na naše okolje in podnebje. Zato se RS v procesu oblikovanja razvojne agende po letu 2015 med drugim zavzema tudi za večji poudarek na vlogi kmetijstva pri zagotavljanju ne samo prehranske varnosti, ob upoštevanju vidika trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in varovanja okolja, ampak tudi odpravljanja revščine. Zlasti pomembno je poleg zagotavljanja trajnostnih sistemov pridelave hrane tudi izboljšati produktivnosti malih pridelovalcev in družinskih kmetij skozi zagotavljanje njihovega dostopa do lastništva zemlje ter proizvodnih virov in znanja. Trajnostne rešitve preskrbe s hrano so predvsem dobre prakse s področja lokalne samooskrbe, ki upošteva lokalne kmetijske prakse, znanje,

odgovorno in trajnostno rabo naravnih virov ter ekosistemov. Ob tem se je potrebno ves čas zavedati vplivov, ki jih ima kmetijstvo na podnebne spremembe. Med tremi glavnimi dolgoročnimi strateškimi cilji skupne kmetijske politike EU 2014–2020 je tudi sklop zagotoviti trajnostno upravljanje z naravnimi viri in podnebni ukrepi. Izmed šestih skupnih prednostnih nalog, na katere se morajo osredotočiti države članice EU, pa sta med drugim tudi »spodbujanje socialne vključenosti, zmanjšanje revščine in gospodarski razvoj podeželskih območij« na eni ter »spodbujanje učinkovite rabe virov in podpiranje prehoda na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe, v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju« na drugi strani.

Koncept prehranske varnosti poudarja pomen udeležanja načela trajnostne (lokalne) oskrbe s hrano. To terja tudi od vsake posameznice in posameznika kot dela družbe, da razmisli o svojem načinu življenja, o posledicah svojih dejanj z vidika razvoja, družbenega napredka in stanja okolja. Tudi z lastnim bolj odgovornim odnosom do okolja in hrane lahko prispevamo k večji prehranski varnosti ter trajnostnemu razvoju. ■

Prizadevanja Evropske unije na področju zagotavljanja prehranske varnosti

Leto 2000 so bili sprejeti milenijski razvojni cilji in eden od njih je prepoloviti število ljudi, ki trpijo lakoto. Datum za doseg omenjenega cilja je bil postavljen v leto 2015. Takrat je bilo ocenjeno, da je 23,6 odstotkov ljudi, ki živijo v regijah v razvoju, podhranjenih.

Danes lahko opazimo precejšen napredek pri doseganju tega milenijskega razvojnega cilja, saj je specifičen cilj skoraj dosežen. Vendar ne moremo biti zadovoljni, saj je glede na statistične podatke Organizacije za prehrano in kmetijstvo Organizacije združenih narodov 805 milijonov ljudi po svetu še vedno lačnih. Medtem ko je v nekaterih državah dosežen občuten napredek, ostale še vedno zastajajo in ne dosegajo milenijskega cilja. To pomeni, da eden od devetih ljudi še vedno nima dovolj hrane za aktivno in zdravo življenje.

Evropska unija (EU) igra pomembno vlogo pri zagotavljanju večjih količin hrane in prehranske varnosti v razvijajočem se svetu. Zadnje poročilo Komisije kaže, da je bilo preko donatorjev EU v letu 2012 porabljenih skoraj 3,4 bilijone evrov v več kot 115-ih državah. To predstavlja približno 8 odstotkov celotne uradne razvojne pomoči, razdeljene v tem letu. Države Podsaharske Afrike prejemajo znatno podporo. Poudarek večine intervencij je bil na prednostnih področjih, in sicer izboljšanje prilagodljivosti malih kmetov in možnosti preživetja na podeželju, izboljšanje prehrane in podpora učinkovitega upravljanja. Skladnost, dopolnjevanje in usklajevanje med donatorji EU je ključno pri naslavljanju teh prioritet in jih je mogoče v prihodnje v sodelovanju z zasebnim

sektorjem in mednarodnimi finančnimi institucijami še dodatno okrepiti.

Leto 2015 je ključno za mednarodno razvojno agendo, saj želimo na zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov v septembru sprejeti nov sklop ciljev trajnostnega razvoja. Novi cilji bodo določili pot za sodelovanje in razvoj za prihajajoča leta in desetletja. Prehranska varnost bo zelo pomemben element nove, univerzalne in vključujoče agende. V sklopu priprav na september je Odprta delovna skupina Združenih narodov predlagala niz 17-ih ciljev, vključno s sklopom specifičnih ciljev o izkoreninjenju revščine in vseh oblik podhranjenosti do leta 2030, podvojitvi kmetijske produktivnosti in prihodkov majhnih proizvajalcev hrane do leta 2030 ter zagotavljanju trajnostnih sistemov proizvodnje hrane in implementaciji prožnih kmetijskih praks do leta 2030.

EU je trdno prepričana, da je zdaj čas za ukrepanje. Izkoreninjenje revščine in zagotavljanje prehranske varnosti za vsakogar sta temeljni načeli, ki ju morajo podpirati vse institucije, vlade in posamezniki. Naša temeljna človečnost si ne zasluži nič manj. ■

Foto: Kabinet evropskega komisarja

- Evropska unija (EU) je največja donatorica na področju prehranske varnosti in kmetijskega razvoja, saj zanj zagotavlja približno milijardo evrov letno. Podpora EU je namenjena odpravljanju podhranjenosti, povečanju razpoložljivosti hrane in izboljšanju dostopa do hrane ljudem, ki jim grozi lakota.
- Med letoma 2004 in 2012 je več kot 46,5 milijonov ljudi prejelo pomoč preko socialnih transferjev na področju prehranske varnosti, ki jih je financirala EU.
- EU si prizadeva spodbujati vključujočo rast, ki revnim omogoča, da sodelujejo in imajo korist od ustvarjanja delovnih mest. Od leta 2004 je 8,8 milijonov ljudi prejelo pomoč za zaposlovanje, ki jo je financirala EU.
- Naraščanje cen hrane v letih 2007/2008 je vodilo k oblikovanju Instrumenta EU za hrano, ki je v treh letih (2009–2011) namenil milijardo evrov za izboljšanje produktivnosti in oskrbe s hrano v 49-ih najbolj prizadetih državah. S tem mehanizmom je EU skupaj dosegla 59 milijonov ljudi, predvsem malih kmetov, z učinki prelivanja pa še nadaljnjih 93 milijonov ljudi.

Vir: Evropska komisija*

* Evropska komisija (2013). *EU Contribution to the Millennium Development Goals – Key results from European Commission programmes*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/europeaid/documents/mdg-brochure-2013_en.pdf (10. april 2015).

Varna hrana – od kmetije do mize

Svetovni dan zdravja ni le dan, ko praznujemo ustanovitev Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) (7. aprila 1948 je v veljavo stopila Ustanovna listina SZO), ampak je predvsem priložnost, da izpostavimo tisto področje dela, ki na globalni ravni pomembno vpliva na zdravje. Svetovni dan zdravja 2015 posvečamo varni hrani.

Ne glede na kontinent, državo ali kraj bivanja bo večina ljudi v svojem življenju vsaj enkrat zbolela zaradi bolezni, ki je posledica uživanja neustrezne vode ali hrane. To dejstvo samo po sebi dovolj jasno izraža, kako zelo pomembno je, da uživamo hrano, ki ni kontaminirana z nevarnimi povzročitelji bolezni (virusi, bakterije, paraziti), s strupi ali kemikalijami.

S hrano se lahko prenaša več kot 200 bolezni. Samo zaradi driske vsako leto umre milijon in pol otrok. Ključno je, da uporabniki že v izhodišču za pripravo hrane uporabljajo kakovostno, tj. varno, vodo in živila. Med pripravo pa je potrebno upoštevati nekaj osnovnih pravil za varno pripravo hrane. Neustrezna hrana lahko povzroči akutno bolezen in v nekaterih primerih tudi smrt, lahko pa vodi tudi v kronične težave. Prisotnost strupov ali težkih kovin lahko med drugim povzročata nevrološke motnje in raka.

Nekatere ranljive skupine prebivalcev so bistveno bolj izpostavljene nevarni hrani. Lahko, da živijo v okoljih, kjer je infrastruktura tako slaba, da nimajo dostopa do varne vode in živil, ali pa so tako revni, da si tega ne morejo privoščiti, čeprav so varna voda in živila na voljo v širšem okolju. Ti prebivalci imajo pogosto tudi druge zdravstvene težave, kar poveča njihovo ranljivost, zato

so posledice uživanja nevarne hrane lahko toliko hujše. Gre za kombinacijo večje izpostavljenosti in večje občutljivosti, kar vodi do bistveno večjih neenakosti v zdravju.

Posledice uživanja nevarne hrane so praviloma hujše pri dojenčkih, nosečnicah, bolnih in ostarelih.

Zaradi globalizacije je varnost hrane postala zelo kompleksna. Do onesnaženja hrane lahko pride kadarkoli v procesu pridelave na farmi oz. kmetiji, pri zakolu ali žetvi, med obdelavo, skladiščenjem, transportom in distribucijo. Zaradi daljših predelovalnih verig, zapletenih distribucijskih mrež in novih načinov prodaje (npr. spletna prodaja) je informiranje potrošnikov in umik živil lahko zelo kompleksen in otežen tudi v Sloveniji.

Varnost hrane je izrazito multisektorska in multidisciplinarna, zato je zanjo potrebno zagotoviti tesno sodelovanje različnih sektorjev, npr. zdravja, kmetijstva, trgovine, izobraževanja, civilne družbe itd.

SZO državam pomaga zagotavljati varno hrano na več načinov. *Codex Alimentarius* je zbirka mednarodnih prehranskih standardov, smernic in postopkov. SZO skupaj z Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (*Food and Agriculture Organization* – FAO) opozori države članice v primeru mednarodnih tveganj za zdravje zaradi nevarne hrane.

Eno od osnovnih izhodišč za delovanje SZO na področju varne hrane predstavlja resolucija Generalne skupščine (iz maja 2010) o varni hrani in s hrano prenesenih zoonozah za obdobje 2013–2022.

Države evropske regije SZO so septembra 2012 sprejele strateški dokument *Zdravje 2020: temeljna evropska izhodišča*

Foto: osebni arhiv

za vsevladno in vsedružbeno akcijo. Zdravje 2020 poudarja, da uspešne vlade lahko dosežejo resnične izboljšave zdravja, če se z medsektorskim sodelovanjem lotijo dveh povezanih strateških ciljev: izboljšati zdravje za vse in zmanjšati neenakosti v zdravju; izboljšati vodenje in participativno upravljanje za zdravje. Za doseg te dveh ciljev sta potrebna dva pristopa – vsevladni in vsedružbeni pristop. Področje zagotavljanja varne hrane je zelo lep primer tovrstnih pristopov.

SZO si prizadeva za zmanjšanje bremena bolezni zaradi nevarne hrane, pri čemer sledi trem ključnim področjem dela:

- zagotavlja znanstvene dokaze za ukrepanje na celotni živilski verigi,
- spodbuja medsektorsko sodelovanje, komunikacijo in zagovorništvo,
- pomaga pri razvoju in krepitvi celostnih sistemov za prehransko varnost. ■

Za varno hrano lahko veliko naredimo sami, če upoštevamo pet temeljnih ukrepov:

- skrbimo za čistočo (umivanje rok, kuhinjskih površin in opreme),
- ločujemo kuhana in surova živila,
- hrano ustrezno toplotno obdelamo,
- hrano hranimo pri ustrezni temperaturi (pod 5 ali nad 60 °C),
- za pripravo hrane uporabljamo varno vodo in surovine.

Vir: WHO*

* World Health Organization: *Five keys to safer food*. Dostopno prek: http://who.int/foodsafety/publications/consumer/en/5keys_en.pdf (10. april 2015).

FAO: celovit pogled na prehransko varnost

Tako kot Združeni narodi (ZN) tudi Organizacija za kmetijstvo in prehrano (*Food and Agriculture Organization* – FAO) letos obeležuje svojo 70. obletnico. Od njene ustanovitve je organizacija prispevala h krepitvi globalne prehranske varnosti s podporo državam v stiski, pomočjo revnim in lačnim ter v sodelovanju z državami članicami pri oblikovanju kakovostnih politik.

Od leta 1990 se je število lačnih ljudi na svetu zmanjšalo za 209 milijonov. Danes približno 805 milijonov ljudi – oz. eden od devetih – trpi zaradi lakote. Napredek je bil občuten, vendar je število lačnih nesprijemljivo.

Aktualne napovedi ZN kažejo, da bi do leta 2050 svetovno prebivalstvo lahko naraslo na 9,15 milijard. Da bi zadovoljili naraščajoče povpraševanje po hrani, bo v primerjavi z letom 2005 svetovna kmetijska proizvodnja morala narasti za 60 odstotkov. Vendar kako lahko to rast dosežemo, ne da bi ogrozili naravno okolje?

Pričakujemo, da bo večja količina hrane rezultat izboljšanih donosov in višje intenzivnosti pridelave in ne rezultat širjenja kmetijskih zemljišč. FAO spodbuja mednarodno leto tal 2015 za ozaveščanje in spodbujanje bolj trajnostne rabe tega ključnega vira.

Voda je še en ključen vir. Na svetovni ravni so se namakalne površine od 60. let prejšnjega stoletja podvojile na 300 milijonov hektarjev, vendar so možnosti za nadaljnjo širitev omejene.

Še en ključen izziv so tudi podnebne spremembe. Skozi Modro podnebno kmetijsko zavezništvo (*Climate-Smart Agriculture Alliance*) si FAO prizadeva za sistematično

vključevanje podnebnih sprememb v kmetijski razvoj, podporo prehranske varnosti in ohranjanje naravnih virov.

Posebna pozornost je posvečena družinskim kmetijam, saj so najpomembnejši akterji pri zagotavljanju prehranske varnosti in ohranjanju naravnih virov.

Na koncu imamo še odpadke. Približno tretjina hrane, pridelane za prehrano ljudi – približno 1,3 milijarde ton letno –, je izgubljena ali zavržena. To se mora končati. Če bi lahko rešili samo četrtino zavržene hrane, bi bilo hrane več kot dovolj za vseh 805 milijonov lačnih po svetu.

FAO se vsakodnevno ukvarja s hrano in planetom – tem kompleksnim prepletom ekonomskih, naravnih, družbenih, znanstvenih in celo psiholoških sil. Spodbujam vsakogar, naj bo bolj ozaveščen o tem, zavoljo naše Zemlje in naših otrok. ■

Foto: FAO/Nora Toth

- Po zadnjih ocenah FAO se globalno zmanjševanje lakote nadaljuje: v obdobju 2012–2014 je bilo kronično podhranjenih približno 805 milijonov ljudi, kar je za več kot 100 milijonov manj kot v prejšnjem desetletju in 209 milijonov manj kot v obdobju 1990–1992.
- V istem obdobju se je razširjenost podhranjenosti zmanjšala za 18,7 na 11,3 odstotke na globalni ravni in s 23,4 na 13,5 odstotkov v državah v razvoju.
- Številke kažejo, da je cilj prepолоviti delež podhranjenih ljudi v državah v razvoju do leta 2015 dosegljiv.
- Kljub izrazitemu napredku razlike med regijami ostajajo. Največji napredek pri zagotavljanju prehranske varnosti je bil narejen v Latinski Ameriki in Karibih, do skromnega napredka pa je zaradi naravnih nesreč in konfliktov prišlo v Podsaharski Afriki in Zahodni Aziji.

Vir: FAO*

* FAO (2014): *The State of Food Insecurity in the World 2014*. Dostopno prek: <http://www.fao.org/publications/sofi/en/> (10. april 2015).

Prehranska varnost je globalno vprašanje

Doseganje prehranske varnosti (angl. »*food security*«) je pomemben cilj mednarodne skupnosti in eden ključnih družbenih ciljev držav v razvoju. Dosežemo jo, ko ima prebivalstvo zagotovljen stalen fizični, socialni in ekonomski dostop do zadostne količine ter varne hrane, ki pokrije nutricionistične potrebe prebivalstva in mu omogoči aktivno ter zdravo življenje (*Food and Agriculture Organization – FAO, 2014*). Ne glede na spodbudnejše trende zadnjega časa FAO poroča, da je izrazito podhranjenih, ki živijo v izjemni revščini in pomanjkanju, še zmeraj 805 milijonov.

Revščina in prehranska ne-varnost sta vzajemno povezani. Vzroki so različni, od vojnih stanj in naravnih katastrof, posledic podnebnih sprememb, bitke za vodo in energetske vire ter ne nazadnje razpada tradicionalnih sistemov kmetijske pridelave. Razvitost lokalnega kmetijstva določa razpoložljivost hrane za prebivalstvo. Poleg milijonskega življa barakarskih predmestij, ki živi v značilnih izjemno skromnih razmerah s praviloma zelo omejenimi količinami hrane, je pod posebnim udarom revščine in lakote tudi podeželsko prebivalstvo. Kmetijstvo mu predstavlja izvor hrane in zaposlitve. Brez primernih proizvodnih virov, zemlje, vode, semen, živali, pa tudi tehnologij in tržnih verig ostanejo milijoni malih kmetov in članov njihovih podeželskih gospodinjstev brez perspektive.

Razvoj kmetijstva je poleg zagotavljanja miru in politične stabilnosti osrednji mehanizem za spremembe ter uresničevanje cilja prehranske varnosti. Izkušnje in teorija razvojne ekonomike kažejo, da kmetijstva

ni mogoče prepustiti spontanemu razvoju. Potrebna je spodbuda in načrtno delovanje zasebnih ter javnih organizacij, potreben je razvojni koncept kmetijske politike. Praviloma tudi ne gre brez mednarodne pomoči, pri kateri pa moramo biti zelo previdni. Svet je poln zgrešenih in tudi sprevrženih investicij, ki so bolj služile tistemu, ki je dajal, kot tistemu, ki je prejemal. Poznamo pa tudi številne dobre primere. Njihovo skupno sporočilo je, nauči in usposobi lokalno prebivalstvo, daj jim vire, najdi specifične rešitve, organiziraj tržne verige in rezultati bodo hitro vidni. Nova paradigma je trajnostna intenzifikacija kmetijstva, torej povečati pridelavo hrane, a ne na škodo okolju. Prav s tovrstnimi pristopi in s politiko z ljudmi – za ljudi je prišlo do sedanjega pozitivnega trenda -, ko je svet ne glede na rastoče prebivalstvo počasi začel odmotavati klobčič prehranske varnosti vsaj tam, kjer ni humanitarnih katastrof.

V Sloveniji prehransko varnost razumemo in uporabljamo malo po svoje. Javnosti, torej politiki, interesni predstavniki, novinarji, pa tudi agronomi, ekologi so prepričani, kako zelo pomembno je, da je vsaka država samooskrbna s hrano (v novem reku se sedaj temu reče samopreskrbna), torej pridelava dovolj hrane zase. Doseganje prehranske varnosti je ključna prednostna naloga slovenske kmetijske politike, kot da živimo izolirano od Evropske unije in sveta. Sam se pri tem zmrzim in to iz več razlogov.

Prvič, ker to veliko pove o nas, kako radi živimo z ideološkimi konstrukti, strahovi in proč od splošne racionalnosti. Nedvomno bi slovensko kmetijstvo lahko pridelalo več hrane. Milijardne javne podpore in investicije v zadnjih 10-ih letih niso vodile do pove-

Foto: osebni arhiv

čanja kmetijske pridelave in predelave ter s tem v višjo samooskrbo s hrano. Nekaj je tudi v naravnosti podpor, v bistvu pa s tako definiranimi prioriteta, ki niso izpeljane v racionalne koncepte, torej stvari zamegljemo in ne razrešujemo. Klic po prehranski varnosti deluje tako bolj kot poziv za ohranitev zaščitniškega odnosa in proračunskih sredstev za kmetijstvo in ne kot poziv razvijamo kmetijstvo, ker je to naša danost, ki jo je vredno izkoristiti. Izgrajena je ideologija na strahu pred trpljenjem lakote, pri tem pa odvrne pozornost od ključnih problemov: strukturnih deficitov, nizke učinkovitosti, slabe povezanosti in vplivov na okolje slovenskega kmetijstva. Vedno so krivi drugi, za vse mora poskrbeti država.

Drugič pa je taka uporaba pojma prehranske varnosti sprevržena. Kdo nam daje pravico, da uporabljamo pojem, ki je namenjen obravnavi lakote in revščine v svetu? Preslikali smo ga na svoje razmere, pri tem pa tudi pokazali, da nas mednarodna skupnost in problemi ne zanimajo. Zame je ta obrnjena uporaba pojma tudi simbolični pokazatelj, zakaj ima Slovenija razvojno politiko v sledovih in nima nikakršnih aktivnosti, ki bi prispevale k prehranski varnosti manj razvitih držav. Smo egoisti, ki ne zmoremo razviti tistega potrebnega kolektivnega razumevanja, ki bi sprožil tudi konkretne aktivnosti in bi nas uvrstil na zemljevid držav, ki pomagajo drugim. To je civilizacijski standard, ki ga očitno še nismo dosegli. Začne se pri tem, da razumemo in razvijemo potrebno raven občutljivosti za revščino in lakoto drugih. Jasneje bomo videli tudi lastne težave, morda si bomo lažje pomagali tudi sami. ■

Skladnost politik prehranske varnosti po letu 2015

V zadnjih mesecih ste lahko na spletu naleteli na pomembno dilemo: »Ni vprašanje, zakaj je ekološko pridelana hrana draga, vprašanje je, zakaj je industrijsko pridelana hrana tako poceni?« Tako kot vsaka bistra in zvita misel tudi ta proizvede določen pomenski presežek – če je hrana tako poceni, kako je možno, da vsak večer en od osmih Zemljanov zaspi lačen? Sploh če k temu dodamo še dejstvo, da tretjina pridelane hrane iz različnih razlogov ne pride do človeških ust. Če utremo še malce soli na rano, so ta lačna usta soočena z epidemijo debelosti, ki geografsko sovpađa z razpoložljivo energetske bogato hrano.

Realnost današnje proizvodnje hrane je njena neposredna povezanost z lokalnim prebivalstvom. 72 odstotkov vseh kmetij je manjših od enega hektarja, 12 odstotkov jih je velikih med enim in dvema hektarjema. Kmalu nas bo devet milijard – koliko ust bodo prehranili razpoložljivi hektarji, koliko vode, energije, hranil bo potrebno zagotoviti? Izpostavljenost svetovnega prebivalstva podnebnim spremembam in igračkanju bogatih na svetovnih blagovnih borzah, s katerimi se poganja cena hrane v nebo, kličeta k akciji na vseh ravneh.

Sedaj si zamislite podobo, s katero se srečujemo zadnja leta: tone lokalno pridelane hrane v deželi v razvoju, ki se jo zavrže iz estetskih razlogov ali zaradi v Ženevi dogovorjenih »standardov kakovosti« - kaj zavrže, enostavno uniči, da le ne bi našla poti do vsaj lokalnega trga.

Vse tri realnosti – »poceni« hrana, naraščanje prebivalstva in »standardi kakovosti« – indicirajo veliko odsotnost skladnosti

politik zagotavljanja prehranske varnosti, torej tistih politik, katerih rezultat mora biti zadostna količina varne hrane za vse. Zato razvojne in humanitarne organizacije v letu nastajanja zaveze v obliki trajnostnih razvojnih ciljev ugotavljamo nujnost oblikovanja usklajenih finančnih in nefinančnih instrumentov za izvajanje ukrepov s ciljem izkoreninjenja revščine.

Danes imamo opraviti s politično podporo nepoštenemu in okolju škodljivemu prehranskemu sistemu, netransparentnim odločanjem močnih na račun šibkih, nepravilnimi trgovinskimi sporazumi, proizvodnimi metodami uničevanja biodiverzitete in patentiranjem življenja, netrajnostnimi potrošniškimi vzorci, neodgovornostjo dolgih prehranskih verig. Četudi se zdi na prvi pogled oporekanje bliže donkihotskemu ravnanju, je prav ta prehranski model izjemno ranljiv – podrejenost sistema načelu dobičkonosnosti, ki absolutizira minimizacijo stroškov, je dejansko ključno orodje za njegovo spremembo. Zahteva le aktivnega državljana, ki zavrne pričakovano potrošniško vlogo. Poceni še nikoli ni bilo sinonim za »dobro«. Plačaj enega, dobiš dva! Zakaj bi gnil pri nas, če lahko pri vas, mar ne?

Podpreti moramo ukrepe za razvoj ekološkega lokalnega kmetijstva, dati prednost lokalnim prehranskim trgovim, paziti, da razvojna pomoč ne uničuje občutljivega tkiva in lokalnih mrež »pridelave, predelave in prebave« hrane, zagotoviti odgovorno investiranje, izboljšati dostop do naravnih virov, pomembnih za kmetovanje (voda, zemlja, semena, živali), okrepiti trajnostne oblike lastništva, ohranjati lokalne tehnike, znanja in veščine pridelave.

Foto: Matthias Schickhofer

In kaj lahko storimo sami? Z nakupom pridelka neposredno podpremo lokalnega, ekološkega kmeta, ki zagotavlja zdravo, nekemizirano in neprocesirano hrano. Danes že veste, zakaj je procesirana hrana »poceni« - ker gre za cenene proizvode, ki izrabljajo našo biološko izpostavljenost sladkorju, soli in maščobam. V naravi in ekološki pridelavi niso na voljo tako preprosto. Je treba prej kaj narediti. ■

»Poceni« hrana, naraščanje prebivalstva in »standardi kakovosti« – indicirajo veliko odsotnost skladnosti politik zagotavljanja prehranske varnosti.

Doprinos slovenskih nevladnih organizacij k zagotavljanju prehranske varnosti

Hiše za otroke v Burundiju

Humanitarno društvo ADRA Slovenija od leta 2012 izvaja projekt »Hiše za otroke v Burundiju« in s pomočjo partnerjev projekta omogoča, da darovi pridejo v prave roke – v roke revnih Burundijcev, ki jim omogočijo nov začetek. Gradnja »slovenske vasi« je v polnem teku, saj so prebivalci skupaj s člani ADRA Burundi, ki prebivalce učijo izdelave opek, pravilne gradnje in skrbi za pridelke, postavili že 127 hiš. Gradnja je zaradi deževnih dob mogoča le dvakrat letno. Projekt je finančno podprlo tudi Ministrstvo za zunanje zadeve.

Hiša je zgrajena v tradicionalnem, stabilnem gradbenem slogu iz lokalno proizvedenih opek, streha pa je pločevinasta. Okna in vrata so ročno izdelana. V hiši so trije prostori: dve sobi in kuhinjsko-bivalni del. Družina pomaga pri gradnji, kar utrjuje občutek, da je hiša njihova. Poleg hiše dobi družina

še poljedelski paket, ki ga sestavlja 10 kilogramov semen, poljedelsko orodje in nekaj sadnih dreves. Tako družina postane samostojna in neodvisna od zunanje pomoči. Del sredstev je namenjen tudi šolanju otrok. Za pomoč eni družini je potrebnih 570 evrov.

Burundi se srečuje s pomanjkanjem hrane, visoko stopnjo kriminala, nedelujočimi državnimi sistemi in številnimi begunci ter razseljenci, katere je iz svojih domov pregnala dvanajstletna državljanska vojna med Hutujci in Tutsiji. Ta se je sicer končala, begunska taborišča pa se zapirajo. Družine se vračajo v svoje vasi, a tam jih pričakajo uničeni domovi, lakota in bolezni. Velika večina Burundijcev nima ničesar. Burundi je tako druga najrevnejša država sveta, saj mora 80 odstotkov prebivalcev preživeti z manj kot enim evrom na dan.

Med najbolj prizadetimi so otroci sirote, ki se vračajo iz begunstva. Živijo v zasilnih šo-

torih, ki ne varujejo pred vremenskimi vplivi, pogosto zbolijo, večinoma so podhranjeni (57 odstotkov otrok, mlajših od pet let, je kronično podhranjenih). Nimajo sredstev za nakup prebivališča ali zemljišča. Zemljišče je izredno pomembno, saj se 90 odstotkov Burundijcev preživlja s kmetijstvom ali živinorejo. Četudi se otroci vrnejo na posest svojih staršev, so ta zemljišča večinoma poseljena z novimi naseljenci, ki se z zemljišča nočejo izseliti. Zato prihaja do pogostih konfliktov in oboroženih spopadov, celo umorov. Polovica prebivalcev je mlajša od 15 let, pričakovana življenjska doba je 48 let. Večina prebivalstva je odvisna od kmetijstva, ki temelji predvsem na tradicionalnih načinih kmetovanja, ki ne prinašajo obilnih pridelkov. Otroci se nimajo možnosti naučiti sodobnih kmetijskih tehnik, pridobiti semen in sadik, s tem pa so ujeti v krog lakote. ADRA Slovenija skuša ta krog razbiti. ■

Maja Ahac, Humanitarno društvo ADRA Slovenija

Prehranska varnost in pravična trgovina

Za pravične trgovske verige je projekt, s katerim smo v društvu Focus v letu 2015 pričeli z ozaveščanjem in informiranjem širše javnosti o posledicah vsakodnevnih nakupov. Pozivali bomo trgovske verige, da lastne bla-

govne znamke naredijo bolj pravične – okoljsko, socialno in ekonomsko. Vprašanje, ki se pojavlja, je, ali je lahko prehramben izdelek pravičen do vseh členov oskrbovalne verige in hkrati prispeva k prehranski varnosti države?

Smernice pravične trgovine se morajo nanašati tudi na lokalne pridelovalce (ne gre vedno le za čezmejno trgovino), vendar bi jih bilo potrebno prilagoditi. Lokalna trgovina ima lahko pozitiven vpliv na okolje, saj takšni izdelki pomenijo manj prevoženih kilometrov, manj emisij in manjši vpliv na podnebne spremembe. Dejstvo je, da smo za raven spreminjanja podnebja, kot ga opazujemo v zadnjih letih, odgovorni v državah t. i. razvitega sveta. Dejstvo je tudi, da negativni vpliv podnebnih sprememb najbolj občutijo v državah v razvoju, še posebno najranljivejše skupnosti po svetu. Če želimo, da je pravična trgovina zares pravična, moramo upoštevati tudi podnebni vidik, kar pomeni zmanjševanje emisij toplogrednih plinov. Zato je lokalno pridelana hrana ekološkega izvora tudi del pravične trgovine.

Spodbujanje pravične lokalne trgovine povezuje skupnosti na mikro ravni in ustvarja nova zelena delovna mesta tako v kmetijstvu kot v predelovalni industriji. Dokazani so tudi drugi pozitivni učinki za lokalno ekonomijo in pravičnost deljenja dobička.

Z večjim povpraševanjem po lokalnih izdelkih lahko povečamo prehransko varnost in samooskrbo v Sloveniji. S tem bi se povečala intenzivnost pridelave na zapuščenih kmetijskih zemljiščih, kar bi ustavilo proces zaraščanja obdelovalnih površin. Zaradi razdrobljenosti kmetijskih površin je ekološko kmetovanje idealno za Slovenijo.

Pri tem je še kako pomembna informiranost potrošnikov, ki lahko dvignejo povpraševanje po ekološki, lokalni in predvsem pravično pridelani hrani. Veliko pa lahko naredi država s tem, da podpira zeleno javnofinančno naročanje in tako zagotavlja stabilnost slovenskim pridelovalcem.

Pravična lokalna trgovina še ne pomeni izolacije od širšega sveta. Ne pomeni niti prekinitve čezmorske trgovine. Predstavlja pa nezanemarljiv del v mozaiku pravične trgovine, ki na vključujoč način povezuje lokalne skupnosti po svetu in načela pravične trgovine pripelje v skupnosti tudi pri nas. ■

Marjeta Benčina in Živa Gobbo,
Društvo Focus

Karitas pomaga podhranjenim otrokom

Slovenska karitas preko dobrodelne akcije Za srce Afrike in tudi ob sofinanciranju Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije in Misijonskega središča že desetletje podpira projekte in programe mednarodnega razvojnega sodelovanja in tudi humanitarne pomoči s področja oskrbe z vodo in hrano ter šolstva in zdravstva v državah Podsaharske Afrike. V zadnjih dveh letih smo glede na potrebe lokalnega prebivalstva preko akcije Za srce Afrike, poleg podpore šolstvu, več pozornosti namenili tudi podpori nakupa hrane za pomoč podhranjenim otrokom, ki jim pomagajo v okviru zdravstvenih centrov na podeželju Ruande, Burundija in Centralnoafriške republike, kjer delujejo naše misijonarke. Na Slovenski karitas smo na prošnjo misijonarke s. Vesne Hiti, ki deluje v zdravstvenem centru v Mukungu v Ruandi, v letih 2013–2014 podprli nakup sedmih ton hrane za pomoč 135-im podhranjenim otrokom, revnim bolnikom in bolnikom z AIDS-om ter podprli zagon kantine v sklopu centra. V Safi v Centralnoafriški republiki smo v letih 2013–2015 podprli nakup hrane za redno pomoč preko 400 podhranjenim otrokom ter tudi beguncem, ki so se pred nemiri zatekli po pomoč v zdravstveni center. Na prošnjo misijonarke s. Bogdane Kavčič bomo v tem letu podprli tudi nakup hrane za podhranjene otroke v okviru zdravstvenega centra v Rwisabiju v Burundiju. V teh centrih hudo podhranjeni otroci ostanejo v bolnišnični oskrbi do dveh mesecev in dobijo pet obrokov dnevno. Kronično podhranjeni otroci pa prihajajo šest

mesecev na spremljanje enkrat na teden in dobijo hrano za domov. Poleg tega v tem letu podpiramo tudi nakup hrane za dnevne obroke 250-im osnovnošolcem, ki obiskujejo šolo v kraju Ampitafa na Madagaskarju. Za večjo prehransko varnost družin v teh afriških državah pa od leta 2010 Slovenska karitas izvaja tudi program Z delom do dostojnega življenja, v katerega je vključenih že 279 staršev, ki z lastnim zaslužkom lažje preživijo svoje družine, otrokom omogočijo hrano in šolanje. V letih 2013–2015 v okviru mreže Caritas Internationalis poteka prva globalna kampanja pod geslom »Ena človeška družina, hrana za vse« s ciljem končati lakoto na svetu do leta 2025, kateri se je pridružila tudi Slovenska karitas. ■

Jana Lampe, Slovenska karitas

Prehranska varnost v Ugandi

Društvo Edirisa Slovenije si je vsa leta obstoja v okviru različnih manjših projektov prizadevalo za dvig prehranske varnosti na ugandskem podeželju. Organiziranih je bilo več predavanj o vzgoji sadik iz semen, pridelavi zelenjave in uporabi le-te v prehrani tako za učence kot za odrasle. Društvo je pomagalo tudi z literaturo, z bogatim slikovnim gradivom, uporabnim za vaščane v Ugandi. V zadnjih 10-ih letih se je pridelava različnih vrst zelenjave precej povečala, prav tako pa tudi prodaja pridelkov.

V okviru zadnjega projekta, ki ga je financiralo Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, si je društvo prizadevalo izboljšati prehransko varnost za tri skupine ljudstva Batwa (bolj poznani kot Pigmejci) v okrožju Kabale na jugozahodu Ugande. Ljudstvo Batwa predstavlja v Ugandi staroselsko ljudstvo. Tradicionalno so se preživljali z lovom in nabiralništvom, vendar so bili predvsem zaradi ustanovitve nacionalnih parkov za zaščito gorskih goril do sredine devetdesetih let prejšnjega stoletja postopoma in večinoma brez nadomestila izgnani iz svojega življenjskega okolja. Danes živijo na obrobjih gozdov v slabih življenjskih razmerah in so hkrati najbolj diskriminirana etnična manjšina v državi.

V okolju, kjer živijo, se večina prebivalcev preživlja s kmetijstvom. Žal ljudstvo Batwa še vedno v veliki meri živi na tuji zemlji in zato nimajo zemlje, ki bi jo lahko obdelovali, poleg tega pa jim primanjkuje znanj in veščin, ki bi jim to omogočalo.

Društvo Edirisa Slovenije z ljudstvom Batwa že dalj časa sodeluje in v zadnjem projektu je trem skupnostim omogočilo številna praktična usposabljanja obdelovanja zemlje, shranjevanja pridelkov in semen za naslednjo sezono. V dveh skupnostih je bila kupljena zemlja, v vseh treh pa najnujnejše orodje, zgrajene so bile lope za shranjevanje orodij, pridelkov in semen. Poudarek je

bil tudi na naravnem gnojenju, zato so vse skupnosti dobile kože, kar bo omogočalo uporabo naravnega gnojila.

Prehranski varnosti je bilo posvečeno veliko pozornosti ter dobro načrtovana izvedba. Projekt je bil uspešen predvsem zaradi aktivne vključenosti ljudstva Batwa v vseh fazah. Žal se na nekatere dejavnike (suša) ne da vplivati, pa so kljub temu v vseh treh skupnostih pridelali dovolj krompirja zase in celo za prodajo ter tudi nekaj zelenjave.

S projektom so bili ustvarjeni pogoji za dolgotrajno prehransko varnost, poleg tega pa velja izpostaviti tudi dejstvo, da obilna letina zanje pomeni tudi samopriznanje, dvig samozavesti in s tem boljše sprejetje znotraj širše družbe. ■

Marta Satler, Društvo Edirisa Slovenije

EAThink2015

»EAThink2015 – Globalno učenje za spremembe v ELR2015* in onkraj: Evropsko angažiranje mladih od šolskih vrtov do trajnostnih prehranskih sistemov«

*Evropsko leto za razvoj, ki ga obeležujemo letos

Inštitut za trajnostni razvoj je v letošnjem letu z desetimi evropskimi in dvema afriškima partnerjema – Burkina Faso in Senegal – začel triletni projekt »EAThink2015«. Glavni namen projekta je okrepiti kritično razmišljanje in zagotoviti aktivno vključevanje mladih in njihovih učiteljev v Evropski uniji v razpravo o globalnih razvojnih izzivih s poudarkom na trajnostnih prehranskih sistemih in kmetovanju malih kmetov. Projekt bo spodbujal aktivno udejstvovanje mladih in učiteljev za pravičnejše odnose med globalnim Jugom in Severom s posebnim poudarkom na globalnih javnih dobrinah, prehranski varnosti in trajnostnem kmetijstvu kot trajnostnem načinu življenja. Pri projektu poleg Slovenije sodelujejo tudi druge evropske organizacije iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Italije, Francije, Španije, Portu-

galske, Malte, Poljske in Romunije. Projekt sofinancira Evropska unija.

Dejavnosti projekta so namenjene osnovnim in srednjim šolam. Razrede zadnje triade osnovnih šol in srednje šole vabimo k sodelovanju na fotografskem natečaju »Misli globalno, jej lokalno: prehrana in alternativni prehranski viri«. V Sloveniji v okviru fotonatečaja spodbujamo k razmisleku o »naših alternativah«: šolskih ekovrtovih, lokalnih (ekoloških) tržnicah in ekološkem kmetijstvu. Najboljše fotozgodbe, ki bodo izbrane v vsaki partnerski državi projekta »EAThink 2015«, bodo predstavljene na razstavi »Hrana v oblaku« (*Food Cloud Exhibition*). Razstava bo potekala v septembru in oktobru na mednarodnem dogodku Expo2015 v italijanskem Milanu. Najboljša skupina iz Slovenije si bo razstavo tudi ogledala. Z učitelji bomo v letošnjem letu počeli še marsikaj drugega: pripravili predloge učnih enot in se odpravili v Milano na mednarodno delavnico, kjer bo tema prehrana in trajnostno kmetijstvo na globalnem Severu in Jugu.

Letošnje in prihodnje aktivnosti projekta želijo evropsko mladino pripraviti za kritično razmišljanje o novih globalnih izzivih in mednarodnih prednostnih nalogah v okviru ciljev za trajnostni razvoj. Tako bodo lahko prepoznali svojo odgovornost kot državljani v globalizirani družbi. ■

Urša Šebenič, Inštitut za trajnostni razvoj

NAPOVEDNIK DOGODKOV PO SLOVENIJI IN SVETU

KDAJ?	KJE?	KAJ?
13. in 14. maj 2015	Ljubljana (prostori Sloge)	USPOSABLJANJE O PRIDOBIVANJU SREDSTEV IZ ZASEBNEGA SEKTORJA SLOGA vabi na usposabljanje o pridobivanju sredstev iz zasebnega sektorja, na katerem bodo udeleženci spoznali dobre prakse pri pridobivanju sredstev iz zasebnega sektorja, razvili predstavitvene ideje za zbiranje sredstev in simulirali sestanek za zbiranje sredstev.
4.–6. maj 2015	Dunaj Avstrija	TRIALOG-OV SEJEM SODELOVANJA TRIALOG med 4. in 6. majem 2015 na Dunaju (Avstrija) organizira sejem sodelovanja (<i>Partnership Fair</i>) za nevladne organizacije, aktivne na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja. Letošnji sejem predstavlja priložnost za vzpostavljanje sodelovanja med nevladnimi organizacijami in donatorji, za izmenjavo informacij o načrtih donatorjev in prednostnih področjih ter stališčih nevladnih organizacij glede na lokalne značilnosti in za vzpostavljanje partnerstev.
15.–22. maj 2015	Slovenija	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA V letošnjem letu se bodo razvojnih tematik dotikale tudi aktivnosti v sklopu Tedna vseživljenjskega učenja, saj bo evropsko leto za razvoj 2015 krovna tema kampanje. Teden vseživljenjskega učenja je najvidnejša promocijska kampanja na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji.
22. maj 2015	Ljubljana (prostori Sloge)	SEMINAR O GLOBALNEM UČENJU Platforma SLOGA organizira nacionalni seminar o globalnem učenju, katerega cilj je raziskati različne pristope h globalnemu učenju ter identificirati primere dobrih praks in stanje na področju globalnega učenja v Sloveniji.
18.–24. maj 2015	Slovenija	NACIONALNI TEDEN PROSTOVOLJSTVA Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva, vabi k soustvarjanju Nacionalnega tedna prostovoljstva. Namen prireditve je predstavitev delovanja prostovoljskih organizacij obiskovalcem, pridobivanje novih prostovoljcev in simpatizerjev, ob tem pa tudi zabava, prijetno druženje in mreženje med prostovoljci in organizacijami.
19.–22. maj 2015	Incheon Koreja	WORLD EDUCATION FORUM 2015 Cilj foruma je oblikovati novo izobraževano agendo, ki bo preoblikovala življenja. Rok za doseg ciljev agende Izobraževanje za vse (<i>Education for All</i>) in razvojnih ciljev tisočletja je bil postavljen v letošnje leto, zato vlade razpravljajo o novi izobraževalni agendi.
28. in 29. maj 2015	Maastricht Nizozemska	SEMINAR UNDERSTANDING THE TRANSATLANTIC TRADE AND INVESTMENT PARTNERSHIP (TTIP) Seminar, ki ga organizira <i>European Institute of Public Administration</i> , bo osvetlil ozadje, dinamiko, stališča, možne posledice, tveganja in priložnosti sporazuma TTIP.
3. in 4. junij 2015	Bruselj Belgija	EVROPSKI RAZVOJNI DNEVI Agenda letošnjih evropskih razvojnih dni – osrednjega dogodka evropskega leta za razvoj 2015 – zajema več kot 130 zasedanj, na katerih bodo sodelovali svetovni voditelji, vizionarji in vodilni strokovnjaki na področju razvojnega sodelovanja.
9. junij 2015	Bruselj Belgija	KONFERENCA O TRAJNOSTNI POTROŠNJI Evropsko združenje NVO za pomoč in razvoj (<i>European NGO Confederation for Relief and Development – CONCORD</i>) organizira konferenco o trajnostni potrošnji in proizvodnih ter dobavnih verigah s posebnim poudarkom na sodelovanju državljanov in spodbujanju alternativnih vzorcev potrošnje. Konferenca bo organizirana v sklopu aktivnosti evropskega leta za razvoj 2015.
prva polovica junija (točen datum bo objavljen naknadno)	Ljubljana (prostori Sloge)	SEMINAR O GLOBALNEM UČENJU Na podlagi prvega seminarja bo v juniju organizirano nadaljevanje seminarja, katerega cilj bo identificirati priložnosti za krepitev globalnega učenja v Sloveniji v evropskem letu za razvoj 2015.
22. in 23. junij 2015	Bratislava Slovaška	USPOSABLJANJE O VIZUALIZACIJI PODATKOV IN DAVKIH V sklopu projekta »Svetovljanska Evropa: skladnejša Evropa za pravičnejši svet« (<i>World-Wise Europe</i>) bo v Bratislavi organizirano usposabljanje o vizualizaciji podatkov in davkih ter skladnosti politik za razvoj.
13.–16. julij 2015	Addis Abeba Etiopija	TRETJA MEDNARODNA KONFERENCA O FINANCIRANJU ZA RAZVOJ Na konferenci bodo svetovni voditelji in predstavniki mednarodnih institucij, nevladnega ter zasebnega sektorja razpravljali o financiranju za razvoj. Rezultati konference bodo pomembno prispevali k implementaciji nove razvojne agende po letu 2015.
13.–17. julij 2015	Ljubljana (Fakulteta za družbene vede)	MUNSC SALIENT: YOUTH CONFERENCE ON GLOBAL MATTERS <i>MUNSC Salient: Youth Conference on Global Matters</i> , ki jo organizira Društvo za Združene narode za Slovenijo, predstavlja izobraževalno platformo, ki združuje klasične metode delavnic, predavanj in javnih panelov s konceptom <i>Model United Nations (MUN)</i> oz. različic simulacij delovanja relevantnih mednarodnih organizacij. Letošnja krovna tema bo problematika beguncev v 21. stoletju.